

Hoitoon sitoutuminen

OMAHOIDON HAASTEET: MITEN AMMATILAINEN VOI TUKEA

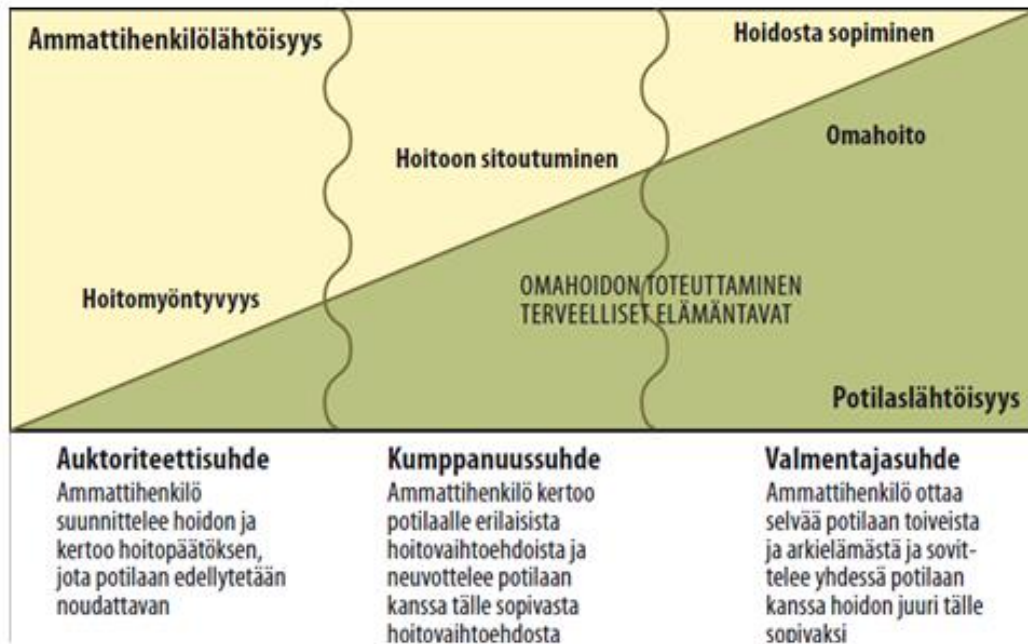
3.11.2022 vastaava proviisori, väitöskirjatutkija Kirsi Kvarnström HUS Apteekki

TAUSTAA

- Huono hoitoon sitoutuminen maailmanlaajuinen ongelma
- Hoitoon sitoutumista tutkittu paljon, mutta edelleen suuri ongelma terveydenhuollossa
 - Erilaisia interventioita hoitoon sitoutumisen parantamiseksi on tutkittu, mutta selkeää yksittäistä keinoa hoitoon sitoutumisen parantamiseksi ei ole pystytty osoittamaan
- Hoitoon sitoutumattomuuden vaikutukset laajoja
 - Hoidon teho ↓
 - Potilaan elämänlaatu ↓
 - Potilaan ja yhteiskunnan kustannukset ↑

KOHTI POTILASLÄHTÖISYYTTÄ

- **Hoitomyöntyvyys** tarkoittaa potilaan kuuliaisuutta noudattaen annettuja ohjeita
- **Hoitoon sitoutuminen** = “Se, kuinka henkilön käyttäytyminen - lääkkeiden ottaminen, ruokavalion noudattaminen ja/tai elämäntapojen muuttaminen - vastaa terveydenhuollon henkilön kanssa yhdessä sovittuja ohjeita”
- **Hoidosta sopiminen**: potilas nähdään oman elämänsä ja arkensa asiantuntijana

Routasalo P, Airaksinen M, Mäntyranta T, Pitkälä K: Potilaan omahoidon tukeminen. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2009;125(21):2351-9

LAADULLINEN KARTOITAVA KATSAUS (SCOPING REVIEW)

- Tavoite:
 - Tutkia potilaiden kertomia syitä lääkehoitoon sitoutumiselle (estävät ja edistävät tekijät)
- Aineisto:
 - Laadulliset tutkimukset hoitoon sitoutumisesta kroonisesti sairaan aikuispotilaan näkökulmasta ja joissa käytetty laadullista aineiston analyysiä
 - Pääpaino potilaan kokemuksilla
- Menetelmä:
 - Systemaattinen kirjallisuushaku (4404 → 89 artikkelia)

Factors Contributing to Medication Adherence in Patients with a Chronic Condition: A Scoping Review of Qualitative Research

Kirsi Kvarnström ^{1,2,*}, Alekski Westerholm ², Marja Airaksinen ² and Helena Liira ^{3,4}

¹ HUS Pharmacy, University of Helsinki and Helsinki University Hospital, 00290 Helsinki, Finland

² Clinical Pharmacy Group, Division of Pharmacology and Pharmacotherapy, Faculty of Pharmacy, University of Helsinki, 00014 Helsinki, Finland; aleksi.westerholm@helsinki.fi (A.W.); marjaairaksinen@gmail.com (M.A.)

³ Department of General Practice, University of Helsinki, 00290 Helsinki, Finland; helena.liira@helsinki.fi

⁴ Unit of Primary Health Care, University of Helsinki and Helsinki University Hospital, 00290 Helsinki, Finland

* Correspondence: kirsi.kvarnstrom@hus.fi

Abstract: Introduction: Medication adherence continues to be a significant challenge in healthcare, and there is a shortage of effective interventions in this area. This scoping review studied the patient-related factors of medication adherence. Methods: We searched Medline Ovid, Scopus, and Cochrane Library from January 2009 to June 2021 to find the most recent original qualitative studies or systematic reviews that addressed the patient-related factors of medication adherence in treating chronic conditions. We used the PRISMA-ScR checklist to ensure the quality of the study. Results: The initial search revealed 4404 studies, of which we included 89 qualitative studies in the scoping review. We inductively organized the patient-related factors causing barriers, as well as the facilitators to medication adherence. The studies more often dealt with barriers than facilitators. We classified the factors as patient-specific, illness-specific, medication-related, healthcare and system-related, sociocultural, as well as logistical and financial factors. Information and knowledge of diseases and their treatment, communication, trust in patient-provider relationships, support, and adequate resources appeared to be the critical facilitators in medication adherence from the patient perspective. Discussion and conclusions: Patients are willing to discuss their concerns about medications. Better communication and better information on medicines appear to be among the critical factors for patients. The findings of this scoping review may help those who plan further interventions to improve medication adherence.

Keywords: medication adherence; patient compliance; primary non-adherence; patient-related factors; qualitative research; barriers; facilitators; scoping review; chronic conditions

Citation: Kvarnström, K.; Westerholm, A.; Airaksinen, M.; Liira, H. Factors Contributing to Medication Adherence in Patients with a Chronic Condition: A Scoping Review of Qualitative Research. *Pharmaceutics* **2021**, *13*, 1100. <https://doi.org/10.3390/pharmaceutics13071100>

Academic Editors: Przemyslaw Kardas and Jaehwi Lee

Received: 28 May 2021

TULOKSET

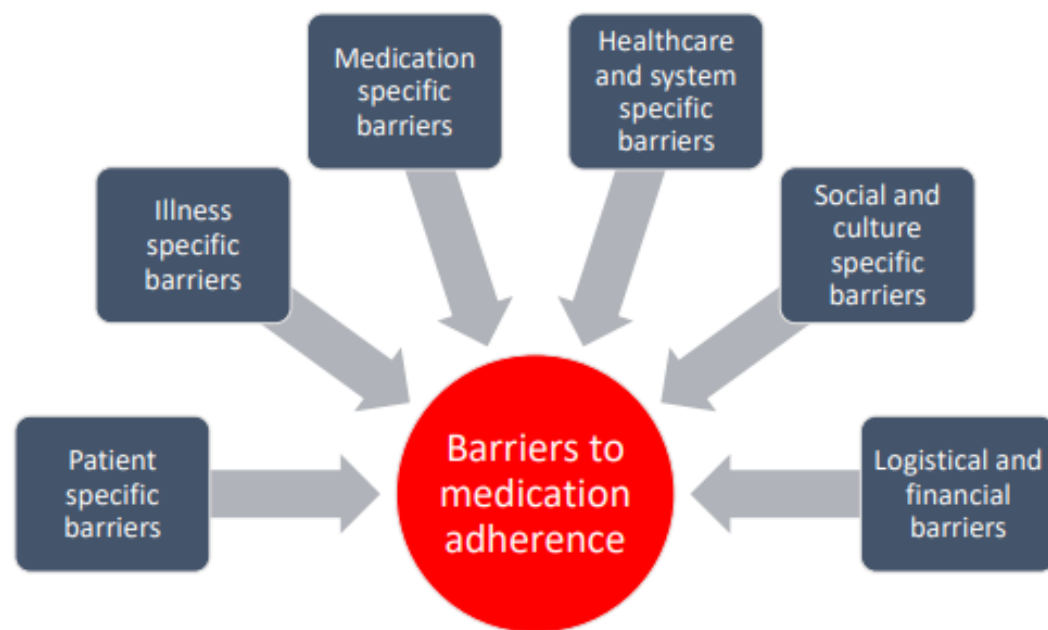

Figure 2. The identified key barriers to medication adherence based on the included qualitative studies ($n = 89$).

Tutkimuksissa
raportoitiin
enemmän hoitoon
sitoutumisen
esteistä kuin
edistävistä
tekijöistä

POTILAAN KOKEMIA ESTEITÄ 1/2

Potilaaseen liittyvät tekijät	Sairauteen liittyvät tekijät	Lääkkeeseen liittyvät tekijät
Tiedon puute	Huono ymmärrys omasta sairaudesta	Lääkeinformaation puute
Rutiinien puute tai muutos rutiineissa	Sairaus ei prioriteetti	Sivuvaikutukset tai pelko sivuvaikutuksista
Stressi tai avuttomuus	Ei oireita	Monimutkainen lääkitys
Huono terveydenlukutaito	Väsyminen sairastamiseen	Monilääkitys
	Hallinnan puute	Luottamuksen puute (geneerinen substituoitio, uusi lääke)
		Aiemmat kokemukset

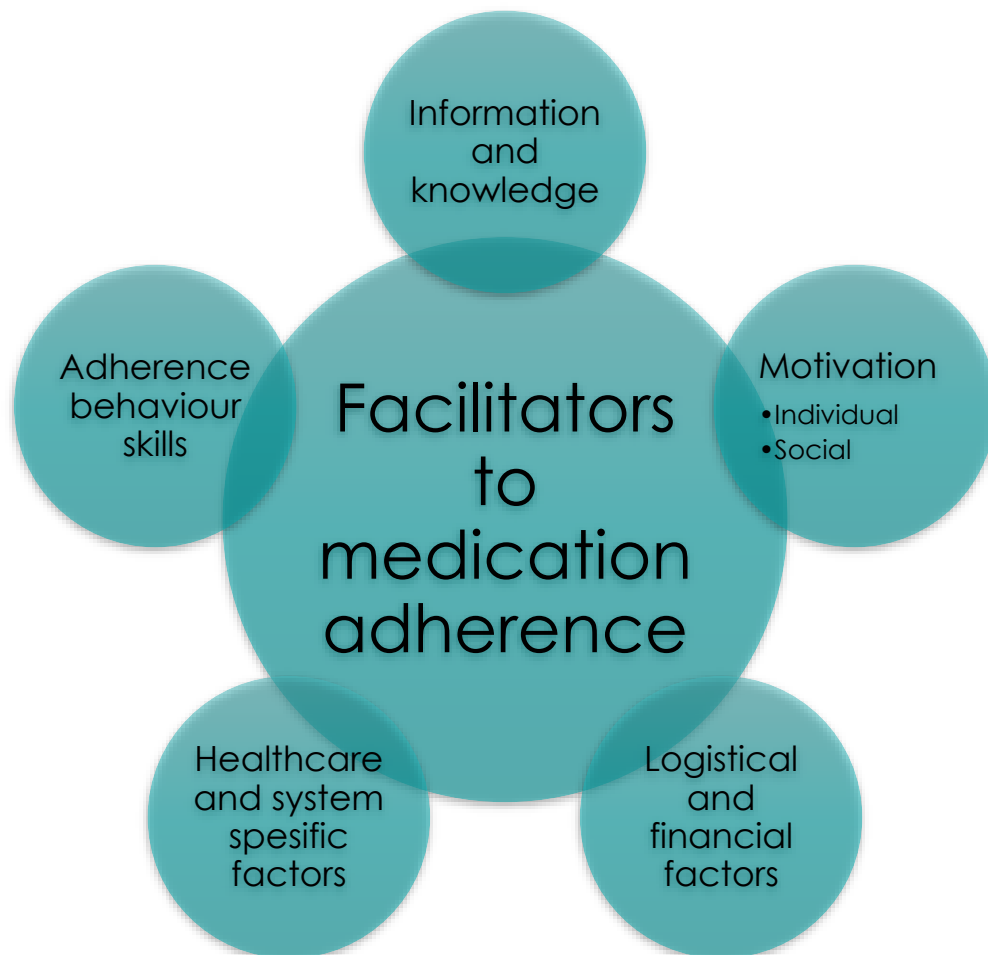

POTILAAN KOKEMIA ESTEITÄ 2/2

Terveydenhuoltoon ja - systemiin liittyvät tekijät	Sosiaaliset ja kulttuurilliset tekijät	Logistiset ja taloudelliset tekijät
Terveydenhuollon ammattilaisten välinen kommunikation puute	Stigma	Lääkkeiden hinta
Luottamuksen puute tai paternalismi	Lähimmäisiltä ei saa tukea	Lääkepuutokset, lääkkeiden saatavuus
Ajan tai tuen puute	Uskonnon asettamat rajoitukset	Logistiset ongelmat
Useita hoitavia lääkäreitä	Vaihtoehtolääkintä	Reseptin uudistamiseen liittyvät ongelmat
Huono hoitoon pääsy tai apteekkiin pääsy	Työn ja sairauden yhdistäminen vaikeaa	Taloudellisten resurssien puute
	Puutteessa eläminen	

EDISTÄVÄT TEKIJÄT

Koska lääkkeiden ottamiseen vaikuttaa oma käyttäytyminen, analyysissä käytettiin pohjana IMB-mallia (Information-Motivation-Behavioural Skills, IMB)

HOITOON SITOUTUMISTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT 2/2 HUS*

Informaatio ja tieto	Motivaatio	Käyttäytymiseen liittyvät taidot
Hyvä ymmärrys sairaudesta ja lääkityksestä	Tarpeellisuus <ul style="list-style-type: none">Saavutettu terveyshyötyHalu ehkäistä tulevaisuuden komplikaatioita	Pystyvyys
Oirekontrolli	Huolet <ul style="list-style-type: none">Pelko sairauden pahenemisestaVakavat oireet	Lääkityksen integroiminen arkeen
	Sosiaaliset seikat <ul style="list-style-type: none">Läheisten tukiSosiaalinen hyväksyntäTerveydenhuollon ammattilaisten tukiLuottamuksellinen suhde ja hyvä kommunikaatioRealistiset tavoitteet	Pärjääminen sivuvaikutusten kanssa
		Lääkkeen annostelu ei tuota ongelmia
		Hyvä yhteydenpito terveydenhuollon ammattilaisiin

HOITON SITOUTUMISTA EDISTÄVÄT TEKIJÄT 2/2

Terveysthuoltoon ja -systemiin liittyvät tekijät	Logistiset ja taloudelliset tekijät
Sujuva pääsy terveydenhuoltoon	Taloudellinen jousto
Vastaanotolla riittävästi aikaa	Vakuutus

MITEN LÄÄKEHOIDON ONGELMIA VOITAISIN ESTÄÄ?

- Potilaan tulee tietää
 - lääkehoitonsa tavoitteet (miksi lääke on määrätty)
 - seurattavat arvot (esim. verenpainearvo)
 - oman lääkehoidon tehostaminen (esim. astma)
 - mistä kysyä neuvoa, jos tulee ongelmia kotona
 - milloin yhteys lääkäriin
 - oikeat lääketiedon lähteet → terve kriittisyys
- Moniammatillinen yhteistyö ja omahoidon ohjauksen toisto
 - Helpompi omaksua tietoa vähän kerrallaan ja toistettuna → eri ammattiryhmien rooli potilaan ohjauksessa ja neuvonnassa

YHTEENVETO

- Parempi kommunikointi sekä potilaan parempi ymmärrys sairaudesta ja sen lääkehoidosta näyttäisi olevan ratkaisevaa hoitoon sitoutumisessa
 - Potilaat haluavat keskustella lääkehoitoonsa liittyvistä huolista, myös sivuvaikutuksista
- Sairaus ei aina ole potilaalle prioriteetti --> potilaan prioriteettien selvittäminen
- Hoitoon sitoutuminen saattaa vaihdella riippuen sairaudesta ja lääkityksestä
 - Hyvä adherenssi yhden lääkkeen kohdalla ei välttämättä tarkoita hyvää adherenssia kaikkien lääkkeiden kohdalla
- Tarvitaan enemmän potilaan ja ammattilaisen välistä kumppanuutta potilaan lääkehoitoon liittyvän todellisuuden ymmärtämiseksi ja potilaan omahoidon tukemiseksi

KIITOS

Kirsi Kvarnström

vastaava proviisori, väitöskirjatutkija, HUS Apteekki

kirsi.kvarnstrom@hus.fi

#Lääkeinformaatiofoorumi

